

УЗАГАЛЬНЮВАЛЬНІ ФАЗОВО-БУТТЄВІ ДІЄСЛОВА В АНГЛОМОВНОМУ ЖУРНАЛЬНОМУ ДИСКУРСІ: ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ РАКУРС

Репех Н. В.

Київський національний лінгвістичний університет

У статті розкрито роль узагальнювальних фазово-буттєвих дієслів на позначення ПОЧАТКУ і КІНЦЯ в презентації подій в англomовному журнальному дискурсі. Із залученням дослідницького апарату образ-схем запропоновано класифікацію досліджуваних одиниць на основі їхнього денотативного значення і доведено, що, сполучаючись з одиницями на позначення предметних і непередметних сутностей, виокремлені дієслова визначають ракурс представлення медіа-події.

Ключові слова: узагальнювальні фазово-буттєві дієслова, образ-схема, семантика ПОЧАТКУ і КІНЦЯ, англomовний журнальний дискурс.

В статье раскрыта роль обобщающих фазово-бытийных глаголов со значением НАЧАЛА и КОНЦА в презентации событий в англязычном журнальном дискурсе. С привлечением исследовательского аппарата образ-схем предложена классификация изучаемых языковых единиц с учетом их денотативного значения и доказано, что, употребляясь с единицами, обозначающими предметные и непередметные сущности, рассматриваемые глаголы определяют ракурс представления медиа-событий.

Ключевые слова: обобщающие фазово-бытийные глаголы, образ-схема, семантика НАЧАЛА и КОНЦА, англязычный журнальный дискурс.

The article reveals the role of generalising phase-existential verbs with the BEGINNING and END meaning in event representation in English magazine discourse. Drawing on the research apparatus of image schemas the verbs are classified on the basis of their denotative meaning. It is proved that combined with names of animate and inanimate entities, the verbs under discussion determine the representation of a media event from a particular perspective.

Key words: generalising phase-existential verbs, image-schema, semantics of BEGINNING and END, English magazine discourse.

Сучасний англomовний журнальний дискурс подає інформацію про події і явища, які виникають, розвиваються і зникають, а тому для їх опису потрібен потенціал мовних засобів на позначення ПОЧАТКУ й КІНЦЯ. Одним із таких засобів є фазово-буттєві дієслова (*to begin, to start, to commence, to finish, to end, to complete* та ін.), засновані на універсальному категорійному значенні фазовості дії як складника семантичної характеристики аспектуальності дієслова, спрямованої на розкриття специфіки реалізації дії чи процесу, позначених дієсловом [3, с. 94, 155], і використовуються для експлікації однієї зі стадій їх перебігу – початку, середини чи кінця [4, с. 22; 7, с. 5]. Група дієслів на позначення ПОЧАТКУ, напр., *to begin, to commence, to appear, to erupt, to spark* тощо, описує перший момент буття дії, який вказує на її становлення. Дієслова із семантикою КІНЦЯ, напр., *to end, to cease, to vanish, to dry up, to evaporate* тощо, експлікують завершальний момент дії і тяжіють до вираження результату або досягнення мети [10, с. 66].

Семантика фазово-буттєвих дієслів на позначення ПОЧАТКУ й КІНЦЯ вивчалася в руслі двох підходів: системно-мовного і логіко-семантичного. У системно-мовних розвідках проведено діахронічний аналіз англійських дієслів на позначення початку й кінця процесу, встановлено причини їхніх семантичних зсувів, які виявляються у специфіці їх сполучуваності в різні історичні періоди [8, с. 14-23], проаналізовано дієслова сучасної англійської мови на позначення завершення дії в аспекті їхніх семантичних і функціональних зв'язків у межах

синонімічного ряду [1, с. 4-22]. У руслі системно-мовних розвідок доведено, що, сполучаючись з неособовими формами дієслова, більшість досліджуваних предикатів (*begin, start, commence, finish, stop, cease* тощо) утворює аналітичну конструкцію з аспектуальним значенням початковості чи термінативності певної дії або стану [3, с. 94], напр., *to begin to struggle, to finish striking*.

Логіко-семантичний підхід зосередився на встановленні логічних передумов формування семантики ПОЧАТКУ й КІНЦЯ [2, с. 3-16], на виявленні особливостей утілення досліджуваних смислів у лексичних одиницях, зокрема фазових дієсловах [5, с. 69-82]. У руслі цих студій доведено, що фазові дієслова на позначення ПОЧАТКУ й КІНЦЯ репрезентують певні дії як події, які знаменують зміни у світі, оскільки зазначені одиниці не лише виражають смисли ПОЧАТКУ чи КІНЦЯ, а модифікують буттєві предикати 'існувати', 'мати місце', що наділяє фазові одиниці буттєвим змістом, тобто вони надають інформацію про особливості існування, шляхи розгортання та перебігу різноманітних ситуацій [5, с. 70]. Фазово-буттєві дієслова зі значенням ПОЧАТКУ й КІНЦЯ розподілено на основні (нейтральні), до яких зараховано одиниці первинної номінації, денотативне значення яких безпосередньо експлікує ідею ПОЧАТКУ й КІНЦЯ, і метафоричні (марковані), які належать до одиниць вторинної номінації, тому що в їхній семантиці досліджувані смисли формуються внаслідок їх переосмислення в термінах повсякденного досвіду [5, с. 73-74].

Саме логіко-семантичні розвідки окреслили перцептивні витоки формування значення ПОЧАТКУ й КІНЦЯ взагалі та семантики фазово-буттєвих дієслів зокрема [5, с. 69-82; 6, с. 109-120], що можна відтворити із залученням дослідницького апарату когнітивної лінгвістики, яка вивчає способи концептуалізації та вербалізації дійсності [15, с. 53]. Спрямованість сучасних лінгвокогнітивних студій на вивчення взаємодії мови з ментальними структурами різного ступеня узагальнення з метою виявлення принципів презентації реальності в аспекті впливу на аудиторію зумовлює **актуальність** цього дослідження.

Метою статті є з'ясування специфіки презентації медіа-подій за допомогою фазово-буттєвих дієслів на позначення ПОЧАТКУ й КІНЦЯ, що передбачає виконання таких **завдань**: із залученням методу словникових дефініцій визначити семантичну структуру досліджуваних дієслів, що дозволить створити їх тематичну класифікацію; з'ясувати сполучуваність одиниць кожної виокремленої групи з назвами різних предметних і непередметних сутностей; співвіднести ключові семи дієслів виокремлених груп із образ-схемами, що дасть змогу встановити перцептивне підґрунтя формування семантики ПОЧАТКУ й КІНЦЯ досліджуваних одиниць і з'ясувати ракурс презентації медіа-подій.

Об'єктом дослідження є узагальнювальні фазово-буттєві дієслова із семантикою ПОЧАТКУ й КІНЦЯ, а **предмет** вивчення становлять засоби експлікації вказаних смислів в англомовному журнальному дискурсі.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній уперше застосовано лінгвокогнітивний підхід до вивчення фазово-буттєвих дієслів як засобів вербалізації смислів ПОЧАТКУ й КІНЦЯ **на матеріалі** журнальних статей, дібраних з англомовних часописів *Newsweek, Time* і *The Economist*.

Семантика ПОЧАТКУ й КІНЦЯ сформувалася внаслідок високого ступеня абстрагування, співвідносного із суперординатною категоризацією, протиставленою базовому рівню, на якому світ розпізнається в процесі його сприйняття [13, с. 46-48; 14, с. 93-97] як народження і смерть, виникнення й знищення, створення і руйнація, схід і захід, вхід і вихід тощо [6, с. 109]. Згідно з вказаними рівнями категоризації розрізняємо дві групи фазово-буттєвих дієслів (ФБД) на позначення ПОЧАТКУ й КІНЦЯ: базові, семантика яких співвідноситься з перцептивним досвідом, і узагальнювальні, які представляють досліджувані значення на суперординатному рівні.

Сенсомоторні досвідні дані, співвідносні з базовим рівнем категоризації, формалізуються образ-схемами, які як базові доконцептуальні структури лінгвокогнітивної діяльності людини репрезентують перцептивні відношення у формі елементарних повторюваних експерієнтаційних моделей, покладених в основу формування складних образів свідомості [12, с. 29], даючи змогу поєднати результати сприйняття з мовою та пояснити формування семантичного значення. Відповідно, образ-схеми розглядаємо як структури репрезентації ПОЧАТКУ й КІНЦЯ на базовому рівні категоризації. Семантика ПОЧАТКУ й КІНЦЯ узагальнювальних дієслів спирається на перцептивні відношення, пов'язані з активним візуальним освоєнням людиною навколишнього середовища, насамперед її здатністю фіксувати погляд на конкретному об'єкті чи певних аспектах ситуації; з кінетичною діяльністю, втіленою в щоденних процесах і явищах зміни дня і ночі, фаз місяця, пір року, концептуалізованих як ПОЧАТОК і КІНЕЦЬ, та із силовими інтеракціями, джерело яких узагальнюється як ПОЧАТОК, а ціль або результат – як КІНЕЦЬ.

У презентації медіа-подій узагальнювальні фазово-буттєві дієслова на позначення досліджуваних смислів представлені лексичними одиницями з аспектуальним значенням ПОЧАТКУ (*begin, start, commence, appear, become, emerge* тощо) та КІНЦЯ (*finish, end, stop, cease, complete, conclude, disappear, vanish* тощо). У медійному дискурсі вони вказують на ПОЧАТОК і КІНЕЦЬ дії, стану, явища чи події в певному ракурсі, що залежить від семантичної й синтаксичної комбінаторики виокремлених дієслів з іншими мовними одиницями. Сполучаючись з іменниками, які називають різні класи сутностей – темпорально-розгорнуті, тобто тривалі, ситуації (*crisis, recession, war, era* тощо), фізичні об'єкти та істот (*people, figures*, тощо), якості та статус (*become profitable, become the first president, get tired, turn red* тощо) та ін., – досліджувані ФБД одночасно вербалізують ПОЧАТОК чи КІНЕЦЬ їхнього існування в певному ракурсі. Точка зору на ПОЧАТОК чи КІНЕЦЬ медіа-події безпосередньо залежить від семантичної структури обраного дієслова на позначення досліджуваних смислів. Адже, незважаючи на спільність семантики узагальнених ФБД, кожна окрема одиниця має свій диференційний набір ознак денотативного значення, які визначають специфіку її лексичного оточення [1, с. 6].

ФБД *appear* та *emerge* виражають візуально сприйнятий ПОЧАТОК певної події, співвідносний з образ-схемою УСУНЕННЯ ПЕРЕШКОДИ, імплікованою семою *'start to be seen'* [16, с. 58, 511], а дієслова *disappear, vanish* позначають КІНЕЦЬ події, зумовлений припиненням візуальної доступності, співвідносної з перцептивною ПЕРЕШКОДОЮ, актуалізованою семою *'impossible to see any longer'* [16, с. 442, 1828].

Диференційною ознакою значення дієслів *begin, start, commence* є імплікація тривалості в часі події, ПОЧАТОК якої вони експлікують, на що вказують семи *'begin and continue doing'* та *'start exist from a particular time'* [16, с. 122, 304, 1617]. Семантика вказаних дієслів засновується на переосмисленні базового досвіду, представленого образ-схемами ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОЖЛИВОСТІ або УСУНЕННЯ ПЕРЕШКОДИ, що стає імпульсом для ПОЧАТКУ певної ситуації. Семантична структура ФБД *finish, end, stop, cease, complete, conclude* спирається на темпоральні семи *'last part', 'long time'*, які вказують на розтягненість ситуації, КІНЕЦЬ якої вони позначають, на що вказують семи *'complete the last part', 'finish doing something'* (*finish doing something that has taken a long time*) [16, с. 236, 313, 319, 516, 596, 1635]. Зазначені семи активують перцептивний досвід, пов'язаний із встановленням ПЕРЕШКОДИ або ПОЗБАВЛЕННЯМ МОЖЛИВОСТІ для подальшого розвитку тривалої події.

ФБД *become, get, turn* вербалізують ПОЧАТОК існування об'єкта в новій якості чи статусі, що відображає сема *'begin to be something', 'start to have a new quality'*, внаслідок певного просування, на що вказують семи *'develop in a particular way', 'change to a new state'*, активуючи ШЛЯХ [16, с. 117, 674, 1786], тобто імплікується рух від певної стартової точки до кінцевого результату, який осмислюється як ПОЧАТОК існування об'єкта в новому стані.

Саме на основі диференційних ознак денотативного значення ФБД на позначення ПОЧАТКУ й КІНЦЯ семантичні характеристики ситуацій, які входять у зміст зазначених дієслів, формують обмежену і мотивовану сполучуваність узагальнювальних дієслів з одиницями на позначення різних класів предметних і непередметних сутностей [5, с. 73]. Зважаючи на те, що ФБД є модифікаторами предиката буття, саме існування цих предметних і непередметних об'єктів буде трактуватися по-різному з погляду мови: різні типи ситуацій зображені різними вербальними засобами.

Враховуючи базові – перцептивні, кінетичні й силові – відношення, узагальнені як ПОЧАТОК і КІНЕЦЬ, та диференційні ознаки денотативного значення узагальнювальних ФБД (можливість / неможливість візуального сприйняття, просторово-темпоральна протяжність, новизна внаслідок змін), які зумовлюють їхню сполучуваність в англомовному журнальному дискурсі лише з одиницями на позначення певних сутностей, досліджувані дієслова поділяємо на три функціонально-тематичні групи: перцептивно-силові, прогресивно-силові та набуття нової якості чи статусу.

Перцептивно-силова група ФБД, представлена предикатами *appear / disappear, emerge / vanish*, семантика яких надає інформацію про появу чи зникнення чогось. Компонентний аналіз значення вказаних одиниць показав, що ключові семи 'start to be seen', 'start to be noticed' дієслів *appear* та *emerge* [16, с. 58, 511] експлікують ПОЧАТОК існування фізичних об'єктів чи суб'єктів, які розрізняються за допомогою зору в результаті усунення візуальної ПЕРЕШКОДИ їх сприйняття. У значенні одиниць *disappear* і *vanish* ключова сема 'become impossible to see' [16, с. 442, 1828] активує ПЕРЦЕПТИВНУ ПЕРЕШКОДУ, яка вказує на КІНЕЦЬ сприйняття об'єктів у полі зору спостерігача. У семантичній структурі всіх виокремлених дієслів цієї групи сема 'suddenly' відбиває раптовість встановлення чи усунення ПЕРЦЕПТИВНОЇ ПЕРЕШКОДИ.

Внаслідок того, що семантична структура ФБД перцептивно-силової групи ґрунтується на семах 'be seen', 'be noticed', 'impossible to see', в англомовному журнальному дискурсі ці дієслова сполучаються з іменниками – назвами істот і предметних сутностей, які людина може сприймати візуально, напр., *people, figures, a million policemen, a Marine* тощо. Водночас у російській мові дієслова з подібним значенням *возникнутъ / исчезнутъ* сполучаються з лексичними одиницями на позначення ментальних сутностей, емоційних станів, настанов і модальних відношень – таких, як надія, ідея, думка, загроза, напруження, неприємності, ускладнення тощо [5, с. 74]. Зазначене дає підстави стверджувати, що в англомовному журнальному дискурсі ФБД перцептивно-силової групи репрезентують не стільки ПОЧАТОК чи КІНЕЦЬ існування людей і предметів, скільки імплікують здатність спостерігачів сприймати чи не сприймати їх візуально, тобто появу фізичних об'єктів у полі зору чи їх зникнення, напр., *The entire uniformed man power of Egypt's mammoth Ministry of Interior, amounting to perhaps a million policemen, vanished from the country's streets* (The Economist 5.02.2011, с. 66). У наведеному реченні дієслово *vanish*, ужите в Past Simple, вербалізує раптове зникнення поліцейських на вулицях Єгипту в сенсі встановлення ПЕРЕШКОДИ, яка унеможливила їх сприйняття, що, однак, не означає припинення існування поліції як правоохоронної сили взагалі. Усунення ВІЗУАЛЬНОЇ ПЕРЕШКОДИ свідчить про появу об'єкта в полі зору спостерігача, тобто ПОЧАТОК його існування, напр., *A cheer went up every time a Marine emerged from the palace* (Time 6.12.2010, с. 43). У наведеному прикладі привітання іракцями американських військових лунали лише в тому разі, коли останні з'явилися перед очима спостерігачів, тобто з УСУНЕННЯМ ВІЗУАЛЬНОЇ ПЕРЕШКОДИ, активованим дієсловом *emerge*.

Прогресивно-силова група охоплює дієслова *begin, start, commence, finish, end, stop, cease, complete, conclude*, які вживаються для відображення ПОЧАТКУ й КІНЦЯ ситуацій, що розгортаються в часі та фізичному просторі, тобто мають протяжність або займають певний

інтервал і обов'язково розвиваються пофазно. На кожному відрізку часу існує лише одна зі стадій цієї ситуації, тому в жодний момент вона не існує повністю, хоча існують моментальні події, в яких фази практично непомітні, напр., *стався вибух, відбувся пуск* тощо. Деякі тривалі ситуації чи події розуміють як цілісні, напр., початок концерту, бійки [5, с. 74], що пояснюється перфективним аспектуальним типом репрезентації таких подій. Оскільки більшість дослідників розглядає аспектуальність як семантичну категорійну ознаку способу розгортання і розподілу дії в часі, її трактують як характеристику, притаманну не лише предикату, а й усій ситуації загалом [11, с. 100]. Тому зміни в ракурсі представлення подій пов'язуємо з відмінностями в конструюванні певного погляду на подію в медіа-дискурсі за допомогою узагальнювальних ФБД у сполученні з іменниками на позначення різних сутностей.

В англomовному журнальному дискурсі прогресивно-силові ФБД сполучаються з назвами таких непередметних сутностей, як *crisis, recession, saving (the climate), (building) work, strike, war, the year (of Rabbit), era* тощо, які позначають довготривалі події, на що в семантиці перелічених іменників указують ключові семи 'time', 'period' [17, с. 364, 1261, 1520, 1716, 1773]. Дієслова прогресивно-силової групи ще більше акцентують протяжність і тривалість у просторі й часі подій і явищ, вербалізованих за допомогою наведених вище іменників, називаючи початкову чи кінцеву фазу розгортання зазначених подій і явищ. Так, у наведеному нижче прикладі дієслова *begin* та *end* описують післякризовий занепад світової економіки як тривалий процес, який розвивається пофазно, позначаючи його початкову й кінцеву стадії, акцентовані обставинами часу *December 2007* і *June 2009*, напр., *The Great Recession began in December 2007 ended in June 2009, marking the longest record since the end of World War II* (Newsweek 4.10.2010, с. 18).

Семантика ПОЧАТКУ в дієслів прогресивно-силової групи формується внаслідок концептуалізації силових дій, спрямованих на досягнення цілі за рахунок створення подальших умов для розвитку ситуації в термінах ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОЖЛИВОСТІ [12, с. 47], напр., *Saving the climate starts in cities – there is a growing awareness on the need of action* (Time 6.12.2010, с. 69). У наведеному реченні ФБД *start* позначає першу фазу, тобто ПОЧАТОК заходів щодо збереження клімату, який осмислюється як джерело описаних дій у сенсі ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОЖЛИВОСТІ для їхнього подальшого розвитку. Експлікована семантика ПОЧАТКУ, співвіднесена із ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ МОЖЛИВОСТІ, інтенсифікується обставиною місця *in cities*, яка встановлює просторовий пункт ПОЧАТКУ зазначених дій – міста, імплікуючи, що збереження клімату також охопить інші топологічні орієнтири. Семантика КІНЦЯ прогресивно-силових ФБД концептуалізується як результат силового акту, який спричиняє недосяжність бажаного через нездатність до дії в термінах ПОЗБАВЛЕННЯ МОЖЛИВОСТІ [12, с. 46]. Так, у прикладі *Mr. Mubarak's regime believes it can complete what appears to be a well-devised script* (The Economist 5.02.2011, с. 65) дієслово *complete* виражає завершення дій режиму єгипетського президента Мубарака, позначених словосполученням *a well-devised script*, яке співвідносить їх КІНЕЦЬ з ПОЗБАВЛЕННЯМ МОЖЛИВОСТІ для розгортання опозиційних акцій протесту.

Проаналізовані випадки вживання прогресивно-силових ФБД в англomовному журнальному дискурсі дозволяють стверджувати, що виокремлені дієслова експлікують початкову чи кінцеву фазу подій і явищ, з назвами яких вони сполучаються, репрезентуючи їх як тривалі процеси, що розгортаються у хронотопі. ПОЧАТОК описаних подій конструюється як ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОЖЛИВОСТІ дієсловами *begin, start, commence*, а КІНЕЦЬ, експлікований одиницями *finish, end, stop, cease, complete, conclude*, навпаки – як ПОЗБАВЛЕННЯ МОЖЛИВОСТІ.

Транспозиція сполучуваності дієслів цієї групи, тобто порушення їхньої контекстуальної дистрибуції [9, с. 69], змінює дискурсивну перспективу представлення медіа-подій, тобто подає їх як тривалі, акцентуючи силові ПОЧАТОК чи КІНЕЦЬ, засновані на концептуалізації

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ й ПОЗБАВЛЕННЯ МОЖЛИВОСТІ відповідно. Так, у реченні *Khamenei issued a warning to Iranians – “I am urging them to end street protests* (Newsweek 14.06.2010, с. 34) дієслово прогресивно-силової групи *end* у поєднанні зі словосполученням *street protests* позначає необхідність припинення масових протестів, які імплікуються семантикою вжитого дієслова як затяжний процес. Така інтерпретація вуличних протестів виражає точку зору іранського правителя Хаменеї. Проте у прикладі *Even though the street protests have mostly disappeared and Khamenei is not yet gone from power* (Newsweek 14.06.2010, с. 34) поєднання дієслова перцептивно-силової групи *disappear* зі словосполученням *street protests* представляє масові протести як живий організм, який по суті не припинив своє існування, а просто зник з поля зору влади. Наведене речення протиставляє народний і владний погляди на те, що неприйняття правителів не закінчилося, а продовжується в підпіллі, тобто стало непомітним для керівництва країни. Очевидно, що прогресивно-силові ФБД можуть сполучатися з назвами предметних і непередметних сутностей, які осмислюються як живий організм, репрезентуючи останні як тривалі події, які існують і розгортаються пофазно.

До ФБД **набуття нової якості чи статусу** зараховуємо *become, get, turn*, які вербалізують ідею ПОЧАТКУ існування об'єкта чи суб'єкта в новій якості чи статусі, що доводять словникові дефініції цих лексичних одиниць “to begin to be something or to develop in a particular way”, “to change to a new feeling, situation, or state” [16, с. 117, 674, 1786]. Наведені визначення свідчать, що у вказаних дієслів семантика ПОЧАТКУ сформувалася внаслідок концептуалізації руху в термінах ШЛЯХУ, представленого ПРОЦЕСОМ як його різновидом, актуалізованим семами ‘develop’ та ‘change’. Оскільки ПРОЦЕС репрезентує зміни внаслідок поступального природного руху від початкової до кінцевої точки, досягнення якої маркує ПОЧАТОК існування об'єкта в новому статусі, наведені дієслова імплікують, що з боку тих, хто або що почали існувати в новій іпостасі, не було докладено ніяких зусиль, напр., *In 2008 Barack Obama became the first democrat to win the state since Jimmy Carter in 1976* (The Economist 5.02.2011, с. 51). У наведеному реченні дієслово *become*, ужите в Past Simple, який підкреслює завершеність ПРОЦЕСУ змін, експлікує ПОЧАТОК нового статусу Б. Обама – першого темношкірого демократа, який став президентом країни. Обставина часу *in 2008* указує на кінцеву точку руху Б. Обама, яка, з одного боку, знаменує досягнення мети, тобто КІНЕЦЬ передвиборчої кампанії, а з другого, ПОЧАТОК його перебування в новому статусі переможця, а обставина часу *since Jimmy Carter in 1976* указує, з якого моменту почався процес набуття цього статусу. Семантика дієслова *become* імплікує, що статус Б. Обама як “першого демократа, який став президентом США з 1976 року,” є результатом поступального природного розвитку подій. У прикладі [...] *business has already become less profitable as more Chinese traders have got it in the act* (The Economist 22.01.2011, с. 61) одиниця *become* вербалізує ПОЧАТОК падіння прибутків у сфері китайського бізнесу, а форма Present Perfect акцентує завершеність ПРОЦЕСУ змін, тобто остаточне набуття зазначеної якості.

Таким чином, семантика узагальнювальних фазово-буттєвих дієслів на позначення ПОЧАТКУ та КІНЦЯ визначає їхню сполучуваність з іменниками різних груп, які називають темпорально-розгорнуті ситуації, істот і фізичні об'єкти, якості та статус, і впливає на репрезентацію медіа-події в певному ракурсі, активуючи перцептивний, кінетичний і силовий досвід, пов'язаний з осмисленням ПОЧАТКУ і КІНЦЯ. Дієслова перцептивно-силової групи подають подію як фізичний об'єкт, який перебуває чи відсутній у полі зору спостерігача внаслідок встановлення чи усунення візуальної ПЕРЕШКОДИ. Прогресивно-силові одиниці конструюють подію як тривалий процес, ПОЧАТОК і КІНЕЦЬ якого асоціюється із ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ або ПОЗБАВЛЕННЯМ МОЖЛИВОСТІ відповідно. Дієслова групи набуття нової якості чи статусу експлікують ПОЧАТОК існування об'єкта чи суб'єкта в новій іпостасі в результаті поступального розвитку в термінах ПРОЦЕСУ.

Враховуючи, що семантика ПОЧАТКУ й КІНЦЯ формувалася внаслідок широких узагальнень перцептивного досвіду, пов'язаного зокрема з базовою кінетичною діяльністю, подальші дослідження будуть спрямовані на вивчення специфіки презентації досліджуваної семантики дієсловами руху з метою пояснення їхнього впливу на розуміння аудиторією описуваних медіа-подій.

Література

1. Ализаде Н. М. Функционально-семантические особенности глаголов завершения действия в английском языке : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Наиля Мустафа Ализаде. – К., 1988. – 24 с.
2. Арутюнова Н. Д. Вступление. В целом о целом. Время и пространство в концептуализации действительности / Н. Д. Арутюнова // Логический анализ языка. Семантика начала и конца. – М. : Индрик, 2002. – С. 3-18.
3. Блох М. Я. Теоретическая грамматика английского языка / М. Я. Блох. – М. : Высш. школа, 1983. – 383 с.
4. Виноградов В. А. Когнитивная категоризация мира и грамматика / В. А. Виноградов // Когнитивные исследования языка. Вып. VII. Типы категорий в языке: Сб. науч. тр. – М., Тамбов : Изд. дом ТГУ им. Г. Р. Державина, 2010. – С. 19-25.
5. Кустова Г. И. Семантические аспекты лексических функций (глаголы со значением “начаться” и “кончиться”) / Г. И. Кустова // Логический анализ языка. Семантика начала и конца. – М.: Индрик, 2002. – С. 69-82.
6. Мечковская Н. Б. Концепты “начало” и “конец”: тождество, антонимия, асимметричность / Н. Б. Мечковская // Логический анализ языка. Семантика начала и конца. – М. : Индрик, 2002. – С. 109-120.
7. Мирецкий И. А. Семантика фазовых глаголов современного датского языка : дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Игорь Андреевич Мирецкий. – СПб., 2003. –166 с.
8. Мошанова Т. Л. История развития групп глаголов, обозначающих начало и конец процесса, в английском языке: автореф. дис. ...канд. филол. наук: 10.02.04 / Московский гос. пед. ун-т / Т. Л. Мошанова. – Москва, 1969. – 25 с.
9. Стилистика английского языка / А. Н. Мороховский, О. П. Воробьева, Н. И. Лихошерст, З. В. Тимошенко. – К. : Вища шк., 1991. – 272 с.
10. Шевченко В. Д. Основы теории английского языка / В. Д. Шевченко. – Самара : Сам ГАПС, 2004. – 72 с.
11. Alexeyeva I. Theoretical Grammar Course of Modern English / I. Alexeyeva. – Вінниця : Нова Книга, 2007. – 328 с.
12. Johnson M. The Body in the Mind: The Bodily Basis of Meaning, Imagination, and Reason / M. Johnson. – Chicago; L. : The University of Chicago Press, 1987. – 233 p.
13. Lakoff G. Women, Fire, and Dangerous Things. What Categories Reveal about the Mind / G. Lakoff. – Chicago, London: The University of Chicago Press, 1987. – 614 p.
14. Rosch E. Principles of categorisation / E. Rosch // Fuzzy Grammar / [ed. by Bas Aarts, David Denison, Evelien Keizer, Gergana Popova]. – N.Y. : Oxford University Press, 2004. – P. 91-108.

Довідники

15. Краткий словарь когнитивных терминов / Е. С. Кубрякова, В. З. Демьянков, Ю. Г. Панкрац, Л. Г. Лузина. – М. : МГУ, 1996. – 245 с.
16. Longman Dictionary of Contemporary English: New Edition. – Harlow : Longman, 2005. – 1950 p.
17. Oxford Advanced Learner's Dictionary: Seventh Edition. – Oxford : Oxford University Press, 2007. – 1780 p.